

امید اشتغال در چشم‌انداز زمان Work Hope in Time perspective

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۵/۲۲، تاریخ دریافت نسخه نهایی: ۱۳۹۴/۹/۱۴، تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۱۰/۷

M.R. Abedi., (Ph.D). M. Mostafavi., (Ph.D Student). A. Shafeeabadi., (Ph.D). P. Nilfroshan., (Ph.D) & A. Eesarodboneh., (Ph.D)

محمدرضا عابدی^۱، محمد مصطفوی^۲، عبدالله شفیعی
آبادی^۳، پریسا نیل‌فروشان^۴ و ابوالقاسم عیسی مراد
رودبند^۵

Abstracts: In order to examine relationship between 5 dimensional model of time perspective and work hope an convenience-random sample of 514 junior high school students (240 boys, 274 girls) was selected and demographic questionnaire, work hope scale and Zimbardo's time perspective inventory were performed. Results of structural equation modeling showed that five dimensions of time perspective explained 47% ($R=0.69$) of variance of work hope. Results of canonical correlation analysis showed that in frame of 1 canonical variant by canonical correlation of 0.65, pattern of low scores in future, present-hedonistic, positive past, high scores in negative past and present-fatalistic represented the best combination in accordance to low levels in 3 dimensions of work hope (by 42% of variance). In sum, results supported utility of time perspective particularly balanced time perspective in career development practices. Other findings would be discussed.

Keywords: Work hope; Time perspective; Balanced time perspective; Correlational studies; Career development of high school students

چکیده: با هدف تعیین الگوی رابطه بین مدل پنج‌بعدی چشم‌انداز زمانی و امید اشتغال، نمونه‌ای در دسترس-تصادفی ۵۱۴ نفری از دانش‌آموز اول متوسطه (۲۴۰ پسر و ۲۷۴ دختر)، انتخاب و پرسش‌نامه دموگرافیک، مقیاس امید اشتغال و سیاهه چشم‌انداز زمانی زیمباردو بین آن‌ها اجرا شد. نتایج مدلیابی معادلات ساختاری نشان داد که پنج بعد چشم‌انداز زمانی ۴۷ درصد ($R=0.69$)، حجم واریانس امید اشتغال را تبیین می‌کند. نتایج تحلیل کانونی نشان داد که در قالب یک متغیر کانونی با ضریب کانونی ۰/۶۵، الگوی نمرات پایین در آینده لذت‌گرا و گذشته مثبت و نمرات بالا در گذشته منفی و حال جبری، بهترین ترکیب را در همسویی با سطوح پایین سه بعد امید اشتغال ارائه می‌کند (با ۴۲٪ توان تبیین واریانس). در مجموع، نتایج از سودمندی چشم‌انداز زمانی، و به‌ویژه، الگوی چشم‌انداز متعادل زمانی در کاربردهای رشد مسیر شغلی حمایت کرد. سایر یافته‌ها نیز مورد بحث قرار گرفت.

کلید واژه‌ها: امید اشتغال، چشم‌انداز زمانی، چشم‌انداز زمانی تعادل زمانی، مطالعات همبستگی، رشد مسیر شغلی دانش‌آموزان

m.r.abedi@edu.ui.ac.ir

۱. دکترای مشاوره شغلی و دانشیار دانشگاه اصفهان
۲. دانشجوی دکترای مشاوره شغلی دانشگاه اصفهان
۳. استاد مشاوره دانشگاه علامه طباطبایی
۴. استادیار مشاوره دانشگاه اصفهان
۵. استادیار دانشگاه علامه طباطبایی

مقدمه

مواردی هم‌چون پیشداوری‌ها و تبعیض‌های نژادی و جنسیتی، مشکلات مالی، خودکارآمدی پایین، و فقدان فرصت، تنظیم اهداف تحصیلی و مسیرشغلی برای اغلب جوانان جویای کار را به چالش می‌کشد، از این‌رو، تدبیر آن دسته از مداخلات مشاوره مسیرشغلی که متمرکز بر تنظیم اهداف باشد، می‌تواند بسیار مورد تأکید قرار گیرد (بانشی، صمدیه، اژه‌ای، ۱۳۹۳؛ هاوارد^۱ و همکاران، ۲۰۱۰؛ ناپیلاتانو^۲ و همکاران، ۲۰۱۱). امید، سازه‌ای است که می‌تواند این خلاء را پر کند (اسنیدر^۳، ۲۰۰۰). بنابر پیشنهاد اسنیدر (۲۰۰۰) امید، فرایند شناختی هدف محوری است که مرکب از سه مولفه است: وجود اهداف کوتاه‌مدت و بلندمدت (اهداف)، راهبردهایی برای دستیابی به اهداف اصلی (مسیر)، و تمایل برای اقدام در راستای دستیابی به این اهداف (عاملیت). این متغیر می‌تواند در درازمدت با افزایش استحکام روان‌شناختی (وال، هیوبنر و سولدو^۴، ۲۰۰۶) و تأثیری که بر عزت‌نفس و سبک استناددهی می‌گذارد (کاپروچی، هوبن و داویس^۵، ۲۰۰۷)، مانعی بر سر راه ابتلا به اضطراب و افسردگی (آرنایو، روزن، فینچ، رهودی و فوتوناتو^۶، ۲۰۰۷) و موجب افزایش مهارت‌ها و نتایج رشد مسیر تحصیلی-شغلی (سونگ، تورنر و کیاوچیندا^۷، ۲۰۱۳)؛ و در نتیجه، بهبود عملکرد مسیرشغلی (راند، مارتین و شیبا^۸، ۲۰۱۱؛ زیبرگ^۹، ۲۰۱۲) و هم‌چنین، افزایش بهزیستی روانی (ورنر^{۱۰}، ۲۰۱۲) گردد. جونتون و وترستن^{۱۱} (۲۰۰۶)، با تعمیم مدل اسنیدر به حیطه مسیرشغلی، سازه «امید اشتغال»^{۱۲} را ارائه کردند.

امید اشتغال که به‌واسطه تجربیات مسیرشغلی ایجاد و رشد می‌یابد (کنی، والش-بلایر، رمنجات و سلترز^{۱۳}، ۲۰۱۰)، با فراهم کردن فضایی برای پاسخ به آن دسته از سوالات مرتبط با

-
1. Howard
  2. Napolitano
  3. Snyder
  4. Valle, Huebner, & Suldo
  5. Ciarrochi, Heaven, & Davies
  6. Arnau, Rosen, Finch, Rhudy, & Fortunato
  7. Sung, Turner, & Kaewchinda
  8. Rand, Martin, & Shea,
  9. Zysberg
  10. Werner
  11. Juntunen & Wettersten
  12. work hope
  13. Kenny, Walsh-Blair, Blustein, Bempechat, & Seltzer

امید اشتغال در چشم‌انداز زمان

وضعیت شغلی که ممکن است در آینده انجام شده یا به‌دست آید، یا آن‌چه افراد می‌توانند به عنوان یک شاغل بشوند (پارک-تیلور و وارگاس^۱، ۲۰۱۲) و ارتباط نزدیکی با هویت شغلی (دیمر و بلوستین^۲، ۲۰۰۷؛ جونتون و وترستن، ۲۰۰۶) می‌تواند به‌عنوان یک سازه در درک رابطه بین تجربیات مسیر شغلی و انگیزش دستیابی نقش‌آفرینی نموده (کنی و همکاران، ۲۰۱۰)، و با بسترسازی برقرار ماندن ارتباط فرد با آینده مسیرشغلی، علی‌رغم مواجهه با فشارها و موانع، و در نتیجه افزایش اشتیاق تحصیلی و شغلی (پارک-تیلور و وارگاس^۳، ۲۰۱۲؛ دیمر و بلوستین، ۲۰۰۷)، افزایش خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر شغلی (جونتون و وترستن، ۲۰۰۶)؛ افزایش نرخ موفقیت در اتمام تحصیلات (اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۲)؛ و کاهش اهمالکاری تحصیلی و ترس از شکست (آلکساندر و اوویوگیبوزی^۴، ۲۰۰۷) شود.

امید اشتغال در ارتباطی متقابل با رشد مهارت‌ها و سطح دستیابی به نتایج مسیر شغلی و تحصیلی قرار گرفته (سونگ، تورنر و کاوچیندا^۵، ۲۰۱۳؛ کنی و همکاران، ۲۰۱۰)، و در نتیجه، نقشی مهم و سازنده در رشد مسیر شغلی (تاکوشکو و سوکولوا^۶، ۲۰۱۰)، به‌ویژه برای افراد محروم (پارک-تیلور و وارگاس^۷، ۲۰۱۲) و در شکل‌گیری رسالت و افزایش رضایت مسیر تحصیلی-شغلی (دوفی، آلن، و دیک^۸، ۲۰۱۱) داشته باشد.

از طرفی، رفتار افراد تنها متکی بر موقعیت‌ها و شرایط کنونی نیست بلکه بیشتر تابع امیدهای آینده و هم‌چنین دیدگاه او نسبت به گذشته هم هست (لوین^۹، ۱۵۹۱، به‌نقل از زیمباردو و بوید^{۱۰}، ۱۹۹۹). چشم‌انداز زمان^{۱۱}، برجسته‌ترین سازه‌ای است که در راستای عملیاتی کردن تفاوت‌های فردی در دیدگاه افراد نسبت به زمان ارائه شده است. در اغلب مدل‌ها، چشم‌انداز زمانی به‌عنوان سازه‌ای متمرکز بر مفهوم‌سازی جهت‌گیری افراد صرفاً نسبت به آینده معرفی شده است (برای مثال، هاسمن و لنز^{۱۲}، ۱۹۹۹، استوسارد و پیترسما^{۱۳}، ۱۹۹۹). تقریباً تمام ادبیات

-
1. Park-Taylor & Vargas
  2. Diemer & Blustein
  3. Park-Taylor & Vargas
  4. Alexander & Onwuegbuzie
  5. Sung, Turner, & Kaewchinda
  6. Yakushko & Sokolova
  7. Park-Taylor & Vargas
  8. Duffy, Allan, & Dik
  9. Lewin
  10. Zimbardo & Boyd
  11. time perspective (TP)
  12. Husman & Lens
  13. Stouthard

پژوهشی مسیر شغلی در ارتباط با چشم‌انداز زمان، مرتبط با همین مفهوم‌سازی بوده است. برای مثال، والکر و تریسی^۱ (۲۰۱۲)، فراری، نوتا و سورسی^۲ (۲۰۱۲)، فراری و همکاران (۲۰۱۰)، هایوسمن و شل^۳ (۲۰۰۸)، مارکو و ساویکاس (۱۹۹۸)، لنینگز^۴ (۱۹۹۴) نقش چشم‌انداز زمانی را در ارتباط با سازه‌هایی هم‌چون خودکارآمدی تصمیم‌گیری؛ خودکارآمدی؛ بالندگی مسیر شغلی؛ جهت‌گیری فرد نسبت به آینده؛ و طرح‌ریزی مسیر شغلی مورد حمایت قرار داده‌اند. این در حالی است که مدل جامع‌تری نیز برای چشم‌انداز زمانی ارائه شده است که علاوه بر آینده، مواضع فرد نسبت به حال و گذشته را نیز مدنظر دارد (زیمباردو و بوید، ۱۹۹۹). در این مدل پنج بعد در چشم‌انداز زمانی مفهوم‌سازی شده است: بعد گذشته-منفی^۵ (PN)، منعکس‌کننده چشم‌انداز منفی و آزارنده از رویدادهای گذشته است که ممکن است مبتنی بر تجربیات منفی واقعی و یا بازسازی‌های منفی از رویدادهای گذشته باشد. بعد گذشته-مثبت^۶ (PP)، منعکس‌کننده یک چشم‌انداز گرم و عاطفی نسبت به گذشته است. جهت‌گیری آینده^۷ (FR)، نشان‌دهنده دغدغه نسبت به تحقق اهداف، به تأخیر انداختن لذت‌ها و اجتناب از اتلاف زمان است. بعد حال-لذت-گرا^۸ (PH)، دربرگیرنده زندگی در اکنون، کام‌جویی فوری، و لذت‌طلبی است. بعد حال-جبری^۹ (PF)، منعکس‌کننده حس ناامیدی نسبت به آینده و ناتوانی در ارتباط دادن رفتار حال با نتایج آینده است.

این پنج چشم‌انداز، در ارتباط با یکدیگر مانند ۵ بعد متعامد (مستقل از یکدیگر) هستند و بنابراین یک فرد می‌تواند در همه این پنج حوزه چشم‌انداز زمانی بالا و یا پایین باشد. با این وجود، فرض می‌شود که ممکن است افراد در واقع، به ایجاد و رشد یک سوگیری زمانی بپردازند که در آن یک حوزه زمانی بر حسب عادت در تصمیم‌گیری بیشتر مورد تأکید قرار گیرد. به همین نحو، ممکن است افراد از سر عادت، یک یا چند مورد از این حوزه‌های زمانی را مورد غفلت و یا کم توجهی قرار دهند (بوید و زیمباردو، ۲۰۰۵). بارون و رکتور^{۱۰} (۲۰۰۸) پیشنهاد می‌کنند که مطالعه چند بعدی چشم‌انداز زمان، نسبت به روش تک‌بعدی (که اغلب تاکنون متمرکز بر زمان

1. Walker & Tracey
2. Ferrari, Nota, & Soresi
3. Shell
4. Lennings
5. past-negative (PN)
6. past-positive (PP)
7. Future orientation (FR)
8. present-hedonistic (PH)
9. present-fatalistic (PF)
10. Brown & Rector

آینده بوده است) کارایی بیشتری در افزایش دانش روان‌شناسان شغلی نسبت به مفهوم‌سازی مشکلات تصمیم‌گیری مسیرشغلی خواهد داشت.

بونویل^۱ و زیمباردو (۲۰۰۴)، حالت ناشی از متوسط یا بالا بودن PH، PP و FR؛ و پایین بودن PF و PN را به‌عنوان نشانه چشم‌انداز زمان متوازن^۲ (BTF) پیشنهاد می‌نمایند. چندین مطالعه، کفایت ساختاری مدل زیمباردو را تایید کرده‌اند (برای مثال، ورل و ملو^۳، ۲۰۰۷؛ میلفون، آندراد، بلو و پسوا^۴، ۲۰۰۸؛ و آناگنوستوپولوس و گریوا^۵، ۲۰۱۲؛ کرتو و نگوان^۶، ۲۰۱۳).

مطالعات مختلفی از کارایی چشم‌انداز زمانی متعادل در پیش‌بینی سازگاری سبک تصمیم‌گیری (ویبرگ، ویبرگ و کارلی^۷، ۲۰۱۲) افزایش شادمانی، عزت‌نفس، وظیفه‌شناسی، خلاقیت، عملکرد تحصیلی، و رضایت از زندگی، موفقیت و عزت‌نفس؛ و کاهش پرخاشگری و کمروبی، اضطراب، افسردگی، دروغ‌گویی، قماربازی، سرقت، اعتیاد (برای مثال، زهانگ و هاول^۸، ۲۰۱۱؛ گاو^۹، ۲۰۱۱؛ هال^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۲؛ آدامس^{۱۱}، ۲۰۰۹؛ هوگینز و انگل^{۱۲}، ۲۰۰۲؛ بونییولغ، اوسین، لینلی و لانچینکو^{۱۳}، ۲۰۱۰؛ هینسون، کاری، کاری و مایستو^{۱۴}، ۲۰۰۶؛ ملو، فینان و ولو^{۱۵}، ۲۰۱۳؛ ملو و وورل، ۲۰۰۶، زیمباردو و بوید، ۱۹۹۹)؛ مصرف سیگار و تنباکو در ارتباط است (هال، فونگ و منگ^{۱۶}، ۲۰۱۴)، استفاده مشکل‌آفرین از اینترنت (چیتارو و ویانلو، ۲۰۱۳) حمایت کرده‌اند. زیمباردو و بوید، ۱۹۹۹) نشان دادند که افراد برخوردار از چشم‌انداز حال-جبری پایین و آینده بالا، موفقیت‌های شغلی بیشتری کسب می‌نمایند.

-
1. Boniwell
  2. balanced time perspective (BTP)
  3. Worrell & Mello
  4. Milfont, Andrade, Belo, & Pessoa
  5. Anagnostopoulos & Griva
  6. Cretu & Negovan-Zbăganu
  7. Wiberg, Wiberg, & Carelli
  8. Zhang & Howell
  9. Gao
  10. Hall
  11. Adams
  12. Hodgins & Engel
  13. Boniwell, Osin, Linley, & Ivanchenko
  14. Henson, Carey, Carey, & Maisto
  15. Mello, Finan, & Worrell
  16. Hall, Fong, & Meng

در مجموع، برخلاف مطالعات تک‌بعدی، مطالعات چندبعدی چشم‌انداز زمانی در ادبیات مسیرشغلی بسیار ناچیز بوده است. در ارتباط با یقین مسیرشغلی، فراری و همکاران (۲۰۱۲)، در ارتباط با سبک‌های اهمالکاری؛ و تابر^۱ (۲۰۱۳) در ارتباط با مشکلات تصمیم‌گیری، نقش چشم‌انداز زمانی چندبعدی را مورد حمایت قرار داده‌اند. اگر چه فراری و همکاران (۲۰۱۲) از تاثیر مداخله مبتنی بر چشم‌انداز زمانی بر افزایش امید (و پیوستگی^۲) حمایت کرد اما در این مطالعه کیفیت اثربخشی چشم‌انداز زمان به تفکیک ابعاد بر مولفه‌های امید مشخص نشد و به-علاوه در پژوهش آن‌ها امید اشتغال مورد مطالعه قرار نگرفت بلکه صرفاً امید کلی مطالعه شد. این مطالعه سعی دارد نقش چشم‌انداز زمانی چندبعدی را در تبیین تغییرات امید اشتغال مورد بررسی قرار دهد. سوالاتی که این پژوهش را به چالش می‌کشد این است که: توان چشم‌انداز زمانی در پیش‌بینی امید اشتغال به چه میزان است؟ الگوی روابط بین ابعاد چشم‌انداز زمانی و مولفه‌های امید اشتغال چگونه است؟

با توجه به ارتباط چشم‌انداز زمانی متعادل با کاهش آشفتگی روان‌شناختی^۳ (تامپسون، هر، و نیتزارین^۴، ۲۰۱۳)؛ بهبود روابط درون‌گروهی و بین‌فردی (مورسلی^۵، ۲۰۱۳)؛ شکل‌گیری هویت موفق (تابر و بلنک میر^۶، ۲۰۱۵؛ لاقی، بایکو، لیگا، گوارینو و بومگاسر^۷، ۲۰۱۳) سرمایه‌گذاری شناختی بیشتری بر فعالیت‌های شغلی (نواک، میلفونت، واندرمیر، ۲۰۱۳) و افزایش انگیزش (لنز و سگینر^۸، ۲۰۱۵) انتظار می‌رود الگوی چشم‌انداز زمانی متعادل، بتواند توان قابل ملاحظه‌ای را در تبیین تغییرات امید اشتغال نشان دهد.

روش پژوهش

این مطالعه به‌عنوان قالب طرح مطالعات هبستگی اجرا شد. در این طرح پژوهشی رابطه بین دسته‌ای از متغیرها بدون دستکاری مورد مطالعه قرار می‌گیرد. استفاده از این روش به‌خاطر کاربرد اکتشافی بسیار مفید و قابل اعتمادی که دارد می‌تواند با فراهم کردن اطلاعات مکفی

1. Taber
  2. Cntinuity
  3. Psychological distress
  4. Thompson & Nitzarim
  5. Morselli
  6. Taber & Blankemeyer
  7. Laghi, Baiocco, Liga, Guarino, & Baumgartner
  8. Lens & Seginer
- فصلنامه مشاوره شغلی و سازمانی/ دوره هشتم، شماره ۲۶/ بهار ۱۳۹۵

زمینه‌ساز تدوین مدل‌های مداخله‌ای شود (تاباچنیک و فیدل^۱، ۲۰۰۷). البته در این پژوهش تمام متغیرها به صورت هم‌زمان مشاهده و اندازه‌گیری نشده‌اند بلکه در فاصله زمانی یک هفته‌ای اجرا شدند. بدین صورت که متغیر پیش‌بین در هفته اول و متغیر ملاک در هفته دوم اندازه‌گیری و روابط بین این دو دسته متغیر محاسبه و تجزیه و تحلیل شد. این فاصله زمانی می‌تواند استنباط‌های مبتنی بر قابلیت پیش‌بینی مدل را مطمئن‌تر سازد.

جامعه و نمونه پژوهش

نمونه شامل ۵۱۴ دانش‌آموز اول متوسطه (کلاس نهم، میانگین سنی ۱۵/۸۷، انحراف معیار ۳/۹۱)؛ شامل ۲۴۰ پسر (۴۷٪) تا ۱۴ تا ۱۹ سال ($m=۵۷۱۵$ ؛ $SD=۰/۶۳$) و ۲۷۴ دختر (۵۳٪) ۱۴ تا ۱۹ سال ($m=۱۵/۵۸$ ؛ $SD=۰/۶۰$) بودند که به شکل ترکیبی از روش تصادفی و در دسترس انتخاب شدند. بدین نحو که از بین استان‌های کشور به صورت تصادفی ساده (قرعه‌کشی)، دو استان انتخاب شدند. با هماهنگی هسته‌های آموزش و پرورش این استان‌ها، از بین مشاوران فعال و علاقمند به پژوهش چند نفر (هم زن و هم مرد) معرفی شدند (نمونه در دسترس). بعد از مذاکره با این مشاوران، از در هر استان چهار نفر (دو مرد و دو زن) که علاقه بیشتری داشتند انتخاب شدند (نمونه داوطلب)، سپس هر مشاور به صورت تصادفی ساده (قرعه‌کشی) از بین مدارس حوزه کاری خود سه کلاس را به صورت تصادفی ساده (قرعه‌کشی) انتخاب کرده و بعد از توجیه دانش‌آموزان کلاس انتخاب شده و کسب موافقت آن‌ها (نمونه داوطلب) پرسش‌نامه‌ها را اجرا کردند. در مجموع ۵۴۲ پرسش‌نامه جمع‌آوری شد که ۲۸ مورد آن ناقص و ۵۱۴ مورد برای این پژوهش مورد محاسبه قرار گرفت. از میان این نمونه ۲۹۵ نفر (۵۷٪) شامل ۱۲۱ پسر و ۱۷۴ دختر از استان قزوین و ۲۱۹ نفر (۴۳٪) شامل ۱۱۹ پسر و ۱۰۰ دختر از استان تهران بودند. لازم به ذکر است که به دلیل طولانی بودن پرسش‌نامه‌ها در دو روز با فاصله زمانی یک هفته‌ای اجرا شد (هفته اول ابزار هوش هیجانی و هفته دوم ابزارهای سازه‌آرایی مسیر تحصیلی-شغلی). ترکیب این نمونه ۴۹۶ نفر مجرد (۹۷٪)، ۱۶ نفر متأهل (۳٪)؛ ۱۱۲ نفر ساکن روستا (۲۲٪)، ۱۲۴ نفر ساکن شهرستان (۲۴٪) و ۲۷۶ نفر ساکن کلان‌شهرها (۵۴٪)؛ ۳۸ نفر اشتغال نیمه وقت (۷٪) و ۴۷۴ نفر (۹۳٪) فقط مشغول به تحصیل؛ ۷ نفر (۱/۴٪) وضعیت مالی خیلی ضعیف، ۲۳ نفر (۴/۵٪) نسبتاً ضعیف، ۲۵۵ نفر (۴۹/۶٪) متوسط، ۲۰۳ نفر (۳۹/۵٪) خوب، ۲۲ نفر (۴/۳٪) عالی؛ در تحصیلات پدر، ۱۳۹ نفر (۲۷٪) ابتدایی، ۱۲۱ نفر (۲۳/۵٪) راهنمایی، ۱۳۶ نفر (۲۶/۵٪) دبیرستان، ۵۷ نفر (۱۱/۱٪) فوق دیپلم، ۴۱ نفر (۸٪) لیسانس، ۱۴ نفر (۲/۷٪) فوق

لیسانس و ۶ نفر (۱/۲٪) دکترا و بالاتر؛ در تحصیلات مادر ۱۵۷ نفر (۳۰/۶٪) ابتدایی، ۱۲۲ نفر (۲۳/۷٪) راهنمایی، ۱۲۴ نفر (۲۴/۱٪) دبیرستان، ۵۷ نفر (۱۱/۱٪) فوق دیپلم، ۴۴ نفر (۸/۶٪) لیسانس، ۱۰ نفر (۲٪) دکترا و بالاتر بود.

ابزار پژوهش

علاوه بر پرسشنامه دموگرافیک از دو ابزار دیگر نیز استفاده شد.

مقیاس محقق ساخته امید اشتغال: ابزاری متشکل از سه زیرمقیاس اهداف (۵ سوال)، مسیرها (۵ سوال)، و عاملیت (۵ سوال) که در طیفی لیکرتی ۵ گزینه‌ای (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) به عملیاتی‌سازی مدل امید اسنیدر و همکاران (۲۰۰۲)، در ارتباط با اشتغال می‌پردازد. اگرچه جونتون و وترستن (۲۰۰۶) ابزاری به این منظور طراحی کرده بودند اما ضعف در طراحی سوالات باعث شد تا در تحلیل‌های تاییدی حمایت‌چندانی کسب نکند. در این مطالعه نیز، این ابزار کارآمدی لازم را نشان نداد، به ناچار ابزاری جدید طراحی شد. سوالات این ابزار از بین ۲۴ سوال انتخاب شدند، بدین نحو که در مطالعه اولیه، با توجه به همبستگی سوالات با نمره کلی، در هر زیرمقیاس، ۵ سوال قوی‌تر انتخاب شدند. تحلیل مولفه‌های اصلی، کفایت سه عامل را در تبیین واریانس سوالات این ابزار نشان داد (۵۷٪ واریانس). ضرایب آلفای کرونباخ، پایایی مناسبی را در سه زیرمقیاس نشان داد (جدول ۱). پایایی کلی این ابزار ۰/۹۲ محاسبه شد. کفایت ساختار سه عاملی و همبستگی بالای زیرمقیاس‌های این ابزار با انطباق‌پذیری مسیر شغلی (۰/۵۹ با هدف، ۰/۶۱ با مسیر، ۰/۶۲ با عاملیت؛ $P < ۰/۰۰۱$) و مهارت‌های مسیر تحصیلی-شغلی (۰/۵۷ با هدف، ۰/۶۲ با مسیر، ۰/۶۸ با عاملیت؛ $P < ۰/۰۰۱$) حاکی از روایی مناسب این ابزار بود.

فرم کوتاه سیاهه چشم‌انداز زمانی زیمباردو (زیمباردو و بوید، ۱۹۹۹):

ابزاری متشکل از ۵ زیرمقیاس گذشته مثبت (۵ سوال)، گذشته منفی (۵ سوال)، حال لذت‌گرا (۵ سوال)، حال جبری (۵ سوال)، و آینده (۵ سوال) است که به منظور عملیاتی‌سازی مدل چشم‌انداز زمانی زیمباردو (زیمباردو و بوید، ۱۹۹۹) در ارتباط با نگرش نسبت به حوزه‌های مختلف زمانی طراحی شده است. سوالات این ابزار از مجموعه سوالات فرم بلند آن (زیمباردو و بوید، ۱۹۹۹) انتخاب شده‌اند. در این ابزار، از آزمودنی خواسته می‌شود تا در طیفی لیکرتی ۵ گزینه‌ای (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) به سوالات پاسخ دهند. علاوه بر شواهد تاییدکننده پایایی و روایی گزارش شده توسط زیمباردو و بوید (۱۹۹۹)، در چندین مطالعه بین فرهنگی نیز پایایی و روایی این ابزار بررسی و تایید شده است (برای مثال، وورل و ملو، ۲۰۰۷). ضرایب پایایی محاسبه شده این پژوهش، برای این ابزار در جدول ۱ گزارش شده است.

روش تحلیل داده‌ها

در تحلیل نتایج از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری برای تعیین سودمندترین ترکیب از ابعاد چشم‌انداز زمانی در تبیین تغییرات امید اشتغال استفاده شد. برای مطالعه الگوی کلی روابط نیز از تحلیل کانونی استفاده شد. هر دو روش استفاده شده جزء قابل اعتمادتری آزمون‌های چند متغیره هستند که ضمن بررسی رابطه بین دو دسته (و در مدل‌یابی معادلات بین چنددسته) به صورت هم‌زمان، از افزایش غیرمنطقی خطای نوع اول می‌کاهد (تاباچنیک و فیدل، ۲۰۰۷).

در روی مدل‌یابی معادلات ساختاری، تمام مدل (شامل متغیرهای مکنون و مشاهده شده به همراه روابط بین آن‌ها) در ارتباط با داده‌ها مورد محاسبه قرار می‌گیرد. در نتیجه این شاخص‌ها برازش ارائه می‌شوند که نشان‌دهنده میزان همسو بودن مدل مفهومی با داده‌های واقعی می‌باشد. شاخص‌های برازش در سه دسته مطلق، نسبی، و مقتصد دسته‌بندی می‌شوند. دیالاه (۲۰۰۰:۴۵۲) مهم‌ترین شاخص‌های هر دسته را این‌گونه معرفی می‌کند: مهم‌ترین شاخص‌های برازش مطلق عبارتند از CMIN/DF که باید کمتر از ۵ باشد؛ SRMR که باید کمتر از ۰/۰۸ باشد؛ P یا معناداری آماری که باید بالاتر از ۰/۰۵ باشد؛ AGFI که باید بزرگ‌تر از ۰/۹۰ باشد. مهم‌ترین شاخص‌های برازش نسبی عبارتند از NFI، RFI، IFI، TLI، CFI که همه باید بالاتر از ۰/۹۰ باشند. مهم‌ترین شاخص‌های برازش مقتصد نیز عبارتند از RMSEA که باید کمتر از ۰/۰۸ باشد، و PCLOSE که باید بالاتر از ۰/۰۵ باشد. بنابراین، این که مدل برازش داشته باشد یا نه بستگی به یک شاخص خاص ندارد بلکه توافق چندین شاخص لازم است.

جدول ۱. آماره‌های توصیفی، ضرایب پایایی و ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	تعداد سوال	میانگین	انحراف معیار	پایایی	ضرایب همبستگی									
					۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸		
امید اشتغال														
۱. هدف	۵	۱۹/۱۴	۳/۸۲	۰/۸۲	۱/۰۰									
۲. مسیر	۵	۱۸/۸۱	۳/۴۱	۰/۷۵	۰/۷۵**	۱/۰۰								
۳. عاملیت	۵	۱۸/۰۱	۳/۴۹	۰/۷۴	۰/۷۳**	۰/۷۱**	۱/۰۰							
چشم‌انداز زمانی														
۴. گذشته منفی	۵	۱۴/۷۴	۴/۰۴	۰/۷۰	۰/۱۵**	۰/۲۰**	۰/۲۱**	۱/۰۰						

			۱/۰۰	-/۰۸	۰/۳۲**	-/۲۷**	۰/۳۰**	-/۷۰	۳/۱۳	۱۸/۴۹	۵	گذشته مثبت
			۱/۰۰	۰/۲۶**	۰/۲۲**	۰/۱۳**	۰/۱۸**	۰/۷۱	۳/۹۳	۱۳/۲۷	۵	حال لذت گرا
	۱/۰۰	۰/۳۳**	۰/۱۱*	۰/۴۱**	-۰/۲۳**	-۰/۲۶**	-۰/۲۱**	۰/۶۹	۳/۳۷	۱۷/۰۱۰	۵	حال جبری
۱/۰۰	-۰/۲۰**	۰/۰۷	۰/۳۱**	-۰/۰۸	۰/۵۱**	۰/۵۲**	۰/۴۸**	۰/۶۷	۲/۷۱	۱۶/۱۵	۵	آینده

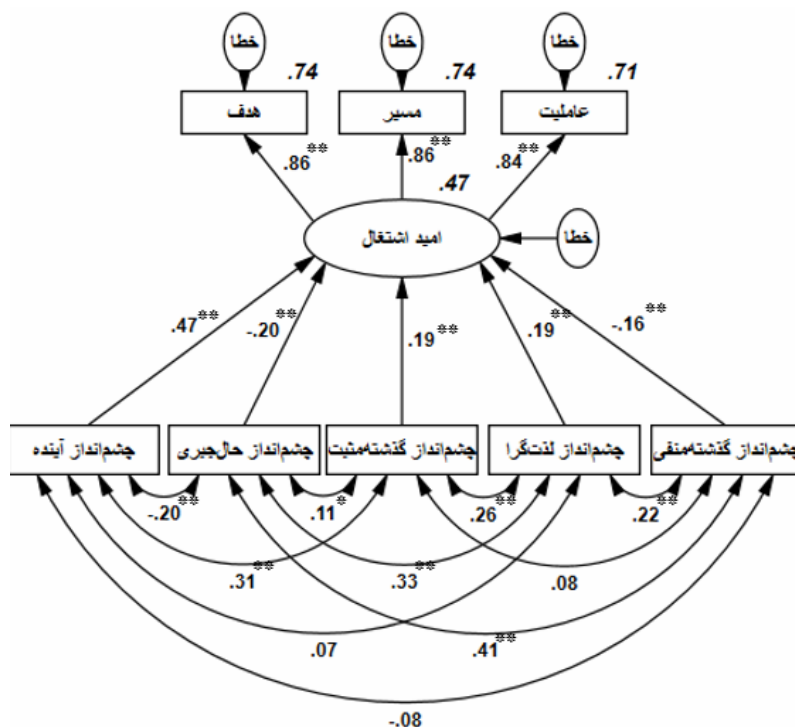
در ارتباط با تحلیل همبستگی قانونی نیز این روش امکان محاسبه تمام الگوی یگانه روابط معنادار بین دو دسته متغیر را فراهم می‌کند (تاباچنیک و فیدل، ۲۰۰۷). مطابق با پیشنهاد تاباچنیک و فیدل (۲۰۰۷) در استفاده از نتایج این آزمون، متغیرهایی که بار قانونی آن‌ها بزرگ‌تر یا مساوی ۰/۳۰ بود مورد تفسیر قرار گرفت.

یافته‌ها

همان‌طور که نتایج جدول جدول ۱ نشان می‌دهد، در ابعاد چشم‌انداز زمانی، نگرش حال جبری در بین دانش‌آموزان دختر و پسر کمترین، و آینده بیشترین میانگین را داشته است. در ارتباط با مولفه‌های امید اشتغال نیز، در هر سه مورد، میانگین بالا بوده است (بالتر از ۱۵، که نمره وسطی هر زیرمقیاس است)

نکته. ضرایب پایایی به‌روشن محاسبه همسانی درونی با آلفای کرونباخ محاسبه شده‌اند. $n=514$. در هیچ کدام از متغیرهای فوق، تفاوت بین جنسیتی معنادار نبود ($P>0/05$). در هریک از ابعاد امید اشتغال و چشم‌انداز زمانی، کمترین نمره ۵ و بیشترین نمره ۲۵ بوده است. ضرایب پایایی نیز، از پایایی تمام زیرمقیاس‌های امید و چشم‌انداز زمان حمایت کرد. از طرفی، همبستگی‌های بین زیرمقیاس‌ها امید با تمام زیرمقیاس‌های چشم‌انداز زمانی نیز معنادار بوده است.

۳-۱. توان چشم‌انداز زمانی در پیش‌بینی امید اشتغال.

شکل ۱. نمای مدل برازش یافته ارتباط بین ابعاد چشم‌انداز زمانی با امید اشتغال.

$p < .05$; $**p < .01$. ضرابی که با فونت بولد و ایتالیک مشخص شده‌اند نشان‌دهنده مجذورات همبستگی (R^2) هستند. شاخص برازش مدل: $AGFI=0/97$; $P=0/11$; $SRMR=0/01$; $CMIN/DF=1/57$; $RMSEA=0/03$; $CFI=1/00$; $TLI=0/99$; $IFI=1/00$; $RFI=0/97$; $NFI=0/99$; $PCLOSE=0/80$.

همان‌طور که نتایج شکل ۳ نشان می‌دهد، ابعاد چشم‌انداز زمانی توانسته‌اند ۴۷٪ واریانس امید اشتغال را پیش‌بینی نمایند. در این میان چشم‌انداز آینده بیشترین ($R^2=0/22$; $t=0/47$) و چشم‌انداز گذشته منفی کمترین ($R^2=0/02$; $t=-0/16$) حجم اثر را نشان داده‌اند. در مجموع مدل توانسته است ۷۱ درصد حجم واریانس عاملیت ($r=0/84$; $P<0/001$) و ۷۴٪ حجم واریانس هریک از دو بعد مسیر هدف را تبیین کند ($r=0/86$; $P<0/001$). در این مدل، تمام ابعاد چشم‌انداز زمانی توانسته‌اند تاثیر یگانه‌ای را بر افزایش توان تبیین امید اشتغال نشان دهند ($P<0/05$). شاخص‌های برازش نیز از برازش بسیار خوب این مدل با داده‌ها حکایت داشته‌اند ($PCLOSE=0/80$; $RMSEA=0/03$; $P=0/11$; $SRMR=0/01$; $CMIN/DF=1/57$).

۲-۳. الگوی روابط بین ابعاد چشم‌انداز زمانی و مولفه‌های امید اشتغال.

جدول ۲. چکیده نتایج تحلیل کانونی

متغیر کانونی استخراج شده			مجموعه متغیر
بار کانونی	همبستگی		
-۰/۸۶	-۰/۲۰	اهداف	امید اشتغال
-۰/۹۲	-۰/۴۳	مسیر	
-۰/۹۲	۰/۴۷	عاملیت	
۰/۳۴	۰/۲۴	گذشته منفی	چشم‌انداز زمانی
-۰/۸۷	-۰/۷۰	آینده	
۰/۴۰	-۰/۲۸	حال جبری	
-۰/۵۱	-۰/۲۷	گذشته مثبت	
-۰/۲۴	-۰/۲۶	حال لذت‌گرا	

نکته. $n=514$

نتایج تحلیل کانونی نشان داد که در مجموع، تنها یک متغیر کانونی با معناداری آماری کمتر از ۰/۰۵ از مجموع ابعاد چشم‌انداز زمانی و امید اشتغال قابل استخراج است ($P=0/005$)، $X^2(15)=294/35$ ، $\lambda=0/57$ (آماره ویلکز). این ضریب کانونی ۰/۶۵ (۴۲٪ همپوشی واریانس) بود. ضرایب استاندارد کانونی در جدول ۲ نشان داده شده است. در این متغیر کانونی تنها آن دسته از متغیرهایی موثر گزارش می‌شوند که ضریب آن‌ها بالاتر از مقدار بحرانی ۰/۳۰ باشد. همان‌طور که نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد متغیر کانونی استخراج شده در ابعاد چشم‌انداز زمانی با نمرات پایین در آینده (-۰/۸۷) و گذشته مثبت (-۰/۵۱) و نمرات بالا در گذشته منفی (۰/۳۴) و حال جبری (۰/۴۰) مشخص شده است. در ابعاد امید اشتغال نیز این متغیر با نمرات پایین در هر سه بعد هدف (-۰/۸۶) مسیر (-۰/۹۱) و عاملیت (۰/۹۲) مشخص شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

اشتغال در دنیای امروزی، نیازمند داشتن اهداف کوتاه‌مدت و بلندمدت مشخص، در نظر داشتن مسیریابی برای دستیابی به آن، و نیرو و انگیزه بالا در پیگیری اهداف و مقابله با موانع است. سازه امید اشتغال، مهم‌ترین سازه‌ای است که می‌تواند این ویژگی‌ها را مفهوم‌سازی و عملیاتی‌سازی نموده و نقشی بسیار موثر در مهارت‌ها و دستیابی به نتایج مسیر شغلی ایفا نماید. از طرفی، موضع افراد نسبت به مقاطع مختلف زمانی نیز از مهم‌ترین و عمیق‌ترین سازه‌هایی است که نقشی بسیار موثر در جهت‌دهی افکار، احساسات و رفتار آن‌ها ایفا می‌کند. چشم‌انداز زمانی، مهم‌ترین سازه‌ای است که می‌تواند این نگرش را مفهوم‌سازی و عملیاتی‌سازی کند. به‌طور

غالب دو رویکرد صرفاً آینده‌نگر، و رویکرد سه زمانه نسبت به مفهوم‌سازی و عملیاتی‌سازی این سازه وجود دارد. در این مطالعه، برخلاف اغلب مطالعات قبلی که تنها نقش مدل‌های صرفاً آینده‌نگر چشم‌انداز زمانی را بررسی می‌کرده‌اند، به مطالعه تاثیر مدل ۵ بعدی آن بر امید اشتغال، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین سازه‌های موثر در رشد مسیر شغلی پرداخته شد. در این راستا دو سوال مطرح و داده‌ها متناسب با آن جمع‌آوری، محاسبه و تحلیل شد.

در پاسخ به سوال اول (توان چشم‌انداز زمانی در پیش‌بینی امید اشتغال به چه میزان است؟)، مدلیابی معادلات ساختاری (شکل ۱) نشان داد که چشم‌انداز زمانی در مجموع، ۴۷ درصد واریانس امید اشتغال را تبیین می‌کند. در این مدل هر پنج بعد چشم‌انداز زمانی تاثیر یگانه معناداری را نشان دادند. در این ارتباط چند نکته قابل توجه مشاهده شد. اول این‌که، همسو با سایر مطالعات قبلی (برای مثال، تابر، ۲۰۱۳؛ والکر و تریسی، ۲۰۱۲؛ فراری و همکاران، ۲۰۱۲، ۲۰۱۰؛ هسکس، ۲۰۰۰)، در این مطالعه نیز مشاهده شد که چشم‌انداز زمانی می‌تواند سازه‌ای بسیار مفید در پیش‌بینی متغیرهای مهم رشد مسیرشغلی باشد. دوم این‌که، برخلاف اغلب مطالعات قبلی که تنها نقش تک‌بعدی (صرفاً آینده‌نگر) چشم‌انداز زمانی را در رشد مسیر شغلی موردتوجه قرار می‌داده‌اند (برای مثال، والکر و تریسی، ۲۰۱۲، فراری و همکاران، ۲۰۱۲ و ۲۰۱۰)، این مطالعه همسو با مطالعه تابر (۲۰۱۳) نشان داد که مدل چندبعدی می‌تواند نسبت به مدل تک‌بعدی، مفیدتر و قوی‌تر عمل کند. سوم این‌که، نتایج مدلیابی معادلات ساختاری نشان داد که چشم‌انداز زمانی آینده بیشتری نقش را در پیش‌بین امید اشتغال داشته است. این نتایج همسو با غالب مطالعات قبلی است که در آن‌ها چشم‌انداز آینده برجسته‌ترین تاثیر را بر رفتار و نتایج مسیر تحصیلی شغلی (تابر و بلنک میر، ۲۰۱۵؛ تابر، ۲۰۱۳؛ والکر و تریسی، ۲۰۱۲؛ فراری و همکاران، ۲۰۱۲، ۲۰۱۰؛ هایوسمن و شل، ۲۰۰۸؛ زیمباردو و بوید، ۱۹۹۹)، رفتارهای مخرب و رفتارهای مثبت و سازنده و نتایج کلی زندگی (هال و همکاران، ۲۰۱۴؛ چیتارو و ویانلو، ۲۰۱۳؛ زهانگ و هاول، ۲۰۱۱؛ گاو، ۲۰۱۱؛ هال و همکاران، ۲۰۱۲؛ آدامس، ۲۰۰۹؛ هوگینز و انگل، ۲۰۰۲؛ بوینیولغ و همکاران، ۲۰۱۰؛ هینسون و همکاران، ۲۰۰۶؛ ملو و همکاران، ۲۰۱۳؛ ملو و وورل، ۲۰۰۶، زیمباردو و بوید، ۱۹۹۹) ایفا کرده است. این یافته نشان می‌دهد که در هر برنامه مداخله‌ای مبتنی بر چشم‌انداز زمان، تقویت چشم‌انداز زمانی آینده باید بیشترین حجم توجه را به خود معطوف داشته باشد. به‌عبارتی، تاکید بر سایر ابعاد چشم‌انداز زمانی در صورت عدم همراهی مناسب با بعد آینده می‌تواند تاثیر مداخلات را به نصف و حتی پایین‌تر از نصف کاهش دهد.

چهارم این‌که، به‌جز بعد چشم‌انداز آینده، سایر ابعاد چشم‌انداز زمانی هرچند محدودتر اما باز

هم تاثیر یگانه‌ای بر پیش‌بینی امید اشتغال داشته‌اند. به عبارتی، در برنامه‌های مداخلاتی اگر چه بعد چشم‌انداز آینده می‌تواند بیشترین حجم توجه را به خود معطوف کند اما این به معنای عاقلانه بودن غفلت از سایر ابعاد نخواهد بود. با توجه به این که چهار بعد گذشته مثبت، گذشته منفی، حال جبری و حال لذت‌گرا تقریباً تاثیر مشابهی را نشان داده‌اند می‌توان استدلال کرد که در برنامه‌های مداخلاتی نیز باید توجه یکسانی به این چهار بعد انجام شود.

در پاسخ به سوال دوم (الگوی روابط بین ابعاد چشم‌انداز زمانی و مولفه‌های امید اشتغال چگونه است؟)، نتایج محاسبات تحلیل کانونی (جدول ۲) نشان داد که الگوی چشم‌انداز زمانی متعادل (بونیول و زیمباردو، ۲۰۰۴)، موثرترین ترکیب ابعاد چشم‌انداز زمانی را در پیش‌بینی نتایج مثبت ارائه می‌کند. بنابراین الگو، افرادی که نمرات بالایی در آینده، حال لذت‌گرا و گذشته مثبت، و نمرات پایینی در گذشته منفی و حال جبری کسب می‌کنند، الگوی عملکرد سازگارانه-تری را خواهند داشت. این مطالعه نیز نشان داد که الگوی چشم‌انداز زمانی متعادل، مدلی بسیار کارآمد را در تبیین واریانس امید اشتغال ارائه می‌کند. از این‌رو، انتظار می‌رود که مداخلات مبتنی بر متعادل‌سازی چشم‌انداز زمانی بتواند نتایج بسیار مفیدی را در افزایش امید اشتغال ایفا نماید.

به علاوه، همان‌طور که نتایج محاسبه ضرایب همبستگی بین ابعاد چشم‌انداز زمانی نشان داد (جدول ۱)، ضرایب همبستگی متوسط و نسبتاً پایین بین این ابعاد همسو با ادعای زیمباردو و بوید (۱۹۹۹)، نشان داد که این ابعاد از یکدیگر مستقل باشند. برای مثال، همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی بین دو بعد چشم‌انداز زمانی حال لذت‌گرا و حال جبری، تنها ۰/۳۳ بوده است. همبستگی بین گذشته مثبت و منفی، رابطه بین گذشته منفی و آینده، و رابطه بین آینده و حال جبری نیز فاقد معناداری آماری بوده است ($P > 0/05$).

با توجه به روابط معنادار بین چشم‌انداز زمانی و امید اشتغال، این مطالعه از سودمندی سازه امید اشتغال و همچنین رویکرد سه‌بعدی این سازه حمایت کرد. همچنین این مطالعه از کفایت ویژگی‌های روان‌سنجی دو ابزار سنجش چشم‌انداز زمانی و ابزار محقق‌ساخته امید اشتغال نیز حمایت کرد.

این مطالعه محدودیت‌هایی نیز داشت. برای مثال، در حالی که ممکن است تفاوت‌های فرهنگی در نتایج تاثیرگذار باشد، این مطالعه محدودیت‌هایی نیز داشت: نمونه تنها شامل دانش-آموزان دو استان بود. نقش عوامل تعدیل‌کننده محیطی مثل حمایت اجتماعی، موانع و محدودیت‌های ادراک شده محیطی و یا ویژگی‌های شخصیتی در رابطه بین چشم‌انداز زمانی و امید اشتغال به‌خوبی بررسی نشد. از این‌رو توصیه می‌شود، مطالعات بعدی با نمونه‌های متفاوت و

در الگوی پیچیده‌تری از متغیرها، این رابطه را مورد مطالعه قرار دهند. هم‌چنین چون نتایج این مطالعه براساس داده‌های توصیفی استنباط شده است نمی‌تواند به‌خوبی نشان‌دهنده رابطه علی باشد. از این‌رو پیشنهاد می‌شود مطالعات بعدی نقش پیش بین چشم‌انداز زمانی را در قابل طرح-های آزمایشی مورد بررسی قرار دهند.

در مجموع، نتایج این مطالعه از استقلال ابعاد چشم‌انداز زمانی، سودمندی رویکرد چندبعدی و به‌ویژه الگوی چشم‌انداز زمانی متعادل در کاربردهای رشد مسیرشغلی و به‌ویژه در آماده‌سازی افراد برای اشتغال موفق در آینده، حمایت کرد. این مطالعه، چند نتیجه کاربردی را نیز ارائه کرد: اول این‌که، با توجه به نقشی که امید اشتغال می‌تواند در عملکرد مسیرشغلی و به‌ویژه در اشتغال آینده ایفا نماید، توجه به رشد چشم‌انداز زمانی متعادل می‌تواند یکی از مهم‌ترین پیش شرط‌های دستیابی به سطوح عملکردی موثر در مسیرشغلی و افزایش آمادگی برای اشتغال باشد. از این‌رو، مداخلات مبتنی بر چشم‌انداز زمانی می‌تواند یکی از مهم‌ترین برنامه‌های رشد مسیر شغلی و آموزش مهارت‌های مشاوران مسیر شغلی در ارتباط با کودکان و نوجوانان باشد.

از طرفی، با توجه به شدت اثربخشی متفاوت بین ابعاد چشم‌انداز زمانی، باید خاطر نشان شد که مداخلات چشم‌انداز زمانی باید بیشتر متمرکز بر بهبود چشم‌انداز آینده، سپس، رویکرد متعادل در ارتباط با چهاربعد دیگر باشد. از این‌رو، در کنار مداخلاتی که به‌طرح‌ریزی برای آینده مسیر شغلی متمرکز است (همسو با چشم‌انداز آینده)، ترتیب دادن مداخلاتی که به بهبود سبک زندگی در راستای نشاط بخشیدن به آن و افزایش حس ارتباط بین رفتار زمان حال بر نتایج زمان آینده باشد نیز یکی از مهم‌ترین اقداماتی است که نباید مشاورین و روان‌شناسان مسیر شغلی از آن غفلت نمایند. برای مثال، شادسازی فضای مدارس و ترتیب دادن مداخلاتی که دانش‌آموزان را به دغدغه نسبت به آینده، و افزایش حس کنترل نسبت به زندگی خود سوق دهد، می‌تواند گامی مهم در رشد شغلی آن‌ها باشد.

هم‌چنین، بنابر نتایج این مطالعه، استفاده از مدل سه‌بعدی امید برای سنجش امید اشتغال دانش‌آموزان می‌تواند اطلاعات مفیدی برای استفاده در مداخلات و پژوهش‌های مشاوره مسیر تحصیلی، شغلی ارائه کند. اعتماد به دو ابزار فرم کوتاه سیاهه چشم‌انداز زمانی زیمباردو و ابزار محقق‌ساخته امید اشتغال نیز از مهم‌ترین مضامین برجسته این پژوهش است. مشاوران می‌توانند از این ابزارها در جوانب مختلف سنجش مسیر تحصیلی، شغلی دانش‌آموزان (از حداقل سن ۱۴ سال به بالا) استفاده کنند. در آخر، چون نتایج این مطالعه مبتنی بر طرح همبستگی بود و مداخله‌ای صورت نگرفته که بتوان براساس آن رابطه بین چشم‌انداز زمانی و امید اشتغال را دال بر علت بودن چشم‌انداز زمانی برای پیش‌بینی امید اشتغال دانست، پیشنهاد می‌شود در تعمیم

نتایج این مطالعه به استنباط‌های علی و معلولی با احتیاط عمل شود.

منابع

بانشی، ع. صمدیه، ه و اژه‌ای، ج. (۱۳۹۳). اهمیت پیشرفت تحصیلی: نقش واسطه هیجان‌ات تحصیلی و خودتنظیمی. *مجله روانشناسی*، ۱۸ (۴)، ۳۸۱-۳۹۲.

- Adams, J. (2009). The role of time perspective in smoking cessation amongst older English adults. *Health Psychology*, 28(5), 529-534. doi: 10.1037/a0015198
- Alexander, E. S., & Onwuegbuzie, A. J. (2007). Academic procrastination and the role of hope as a coping strategy. *Personality and Individual Differences*, 42(7), 1301-1310.
- Anagnostopoulos, F., & Griva, F. (2012). Exploring Time Perspective in Greek Young Adults: Validation of the Zimbardo Time Perspective Inventory and Relationships with Mental Health Indicators. *Social Indicators Research*, 106(1), 41-59.
- Arnau, R. C., Rosen, D. H., Finch, J. F., Rhudy, J. L., & Fortunato, V. J. (2007). Longitudinal effects of hope on depression and anxiety: A latent variable analysis. *Journal of Personality*, 75(1), 43-63.
- Boniwell, I., & Zimbardo, P. (2004). Balancing time perspective in pursuit of optimal functioning. In P. A. Linley, & S. Joseph (Eds.), *Positive psychology in practice* (pp. 165-178). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Boniwell, I., Osin, E., Linley, P. A., & Ivanchenko, G. V. (2010). A question of balance: Time perspective and well-being in British and Russian samples. *Journal of Positive Psychology*, 5, 24-40.
- Boyd, J. N., & Zimbardo, P. G. (2005). Time perspective, health, and risk taking. In A. Strathman, & J. Joireman (Eds.), *Understanding behavior in the context of time: Theory, research, and application* (pp. 85-107). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Brown, S. D., & Rector, C. C. (2008). Conceptualizing and diagnosing problems in vocational decision making. In S. D. Brown, & R.W. Lent (Eds.), *Handbook of counseling psychology* (4th ed., pp. 392-407). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Chittaro, L., & Vianello, A. (2013). Time perspective as a predictor of problematic Internet use: A study of Facebook users. *Personality and Individual Differences*, 55(8), 989-993. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2013.08.007>
- Ciarrochi, J., Heaven, P. C. L., & Davies, F. (2007). The impact of hope, self-esteem, and attributional style on adolescents' school grades and emotional well-being: A longitudinal study. *Journal of Research in Personality*, 41(6), 1161-1178. doi: 10.1016/j.jrp.2007.02.001
- Cretu, R. Z., & Negovan-Zbăganu, V. (2013). An Exploratory Approach of the Structure of Zimbardo's Time Perspective Concept. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 78(0), 753-757. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.04.389>
- Diemer, M. A., & Blustein, D. L. (2007). Vocational Hope and Vocational Identity: Urban Adolescents' Career Development. *Journal of Career Assessment*, 15(1), 98-118. doi: 10.1177/1069072706294528

- Duffy, R. D., Allan, B. A., & Dik, B. J. (2011). The presence of a calling and academic satisfaction: Examining potential mediators. *Journal of Vocational Behavior*, 79, 74–80.
- Ferrari, L., Nota, L., & Soresi, S. (2010). Time perspective and indecision in young and older adolescents. *British Journal of Guidance & Counselling*, 38, 61–82.
- Ferrari, L., Nota, L., & Soresi, S. (2012). Evaluation of an Intervention to Foster Time Perspective and Career Decidedness in a Group of Italian Adolescents. *Career Development Quarterly*, 60(1), 82-96.
- Gao, Y.-J. (2011). Time Perspective and Life Satisfaction Among Young Adults in Taiwan. *Social Behavior & Personality: An International Journal*, 39(6), 729-736.
- Hall, P. A., Fong, G. T., & Meng, G. (2014). Time perspective as a determinant of smoking cessation in four countries: Direct and mediated effects from the International Tobacco Control (ITC) 4-Country Surveys. *Addictive Behaviors*, 39(7), 1183-1190. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.addbeh.2014.03.019>
- Hall, P. A., Fong, G. T., Yong, H. H., Sansone, G., Borland, R., & Siahpush, M. (2012). Do time perspective and sensation-seeking predict quitting activity among smokers? Findings from the International Tobacco Control (ITC) Four Country Survey. *Addict Behav*, 37(12), 1307-1313. doi: 10.1016/j.addbeh.2012.06.022
- Henson, J. M., Carey, M. P., Carey, K. B., & Maisto, S. A. (2006). Associations among health behaviors and time perspective in young adults: Model testing with bootstrapping replication. *Journal of behavioral medicine*, 29(2), 127-137.
- Hesketh, B. (2000). Time Perspective in Career-Related Choices: Applications of Time-Discounting Principles. *Journal of Vocational Behavior*, 57(1), 62-84. doi: 10.1006/jvbe.1999.1725
- Hodgins, D. C., & Engel, A. (2002). Future time perspective in pathological gamblers. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 190, 775–780.
- Howard, K. A. S., Budge, S. L., Gutierrez, B., Owen, A. D., Lemke, N., Jones, J. E., & Higgins, K. (2010). Future plans of urban youth: Influences, perceived barriers, and coping strategies. *Journal of Career Development*, 37, 655-676.
- Husman, J., & Shell, D. F. (2008). Beliefs and perceptions about the future: A measurement of future time perspective. *Learning and Individual Differences*, 18(2), 166-175. doi: 10.1016/j.lindif.2007.08.001
- Juntunen, C. L., & Wettersten, K. B. (2006). Work hope: Development and initial validation of a measure. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1), 94-106.
- Kenny, M. E., Walsh-Blair, L. Y., Blustein, D. L., Bempechat, J., & Seltzer, J. (2010). Achievement motivation among urban adolescents: Work hope, autonomy support, and achievement-related beliefs. *Journal of Vocational Behavior*, 77(2), 205-212. doi: 10.1016/j.jvb.2010.02.005
- Laghi, F., Baiocco, R., Liga, F., Guarino, A., & Baumgartner, E. (2013). Identity status differences among Italian adolescents: Associations with time perspective. *Children and Youth Services Review*, 35(3), 482-487. doi: 10.1016/j.childyouth.2012.12.018
- Lennings, C. J. (1994). An investigation of the effects of agency and time perspective variables on career maturity. *Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 128(3), 243–253.
- Lens, W., & Seginer, R. (2015). Future Time Perspective and Motivation. In J. D. Wright (Ed.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second*

- Edition*) (pp. 561-566). Oxford: Elsevier.
- Mello, Z. R., & Worrell, F. C. (2006). The Relationship of Time Perspective to Age, Gender, and Academic Achievement Among Academically Talented Adolescents. *Journal for the Education of the Gifted*.
- Mello, Z. R., Finan, L. J., & Worrell, F. C. (2013). Introducing an instrument to assess time orientation and time relation in adolescents. *J Adolesc.* doi: 10.1016/j.adolescence. 2013. 03.005
- Milfont, T. L., Andrade, P. R., Belo, R. P., & Pessoa, V. S. (2008). Testing Zimbardo Time Perspective Inventory in a Brazilian Sample. *Interamerican Journal of Psychology*, 42(1), 49-58.
- Morselli, D. (2013). The olive tree effect: Future time perspective when the future is uncertain. *Culture & Psychology*, 19(3), 305-322. doi: 10.1177/1354067x13489319
- Nowack, K., Milfont, T. L., & van der Meer, E. (2013). Future versus present: Time perspective and pupillary response in a relatedness judgment task investigating temporal event knowledge. *International Journal of Psychophysiology*, 87(2), 173-182. doi: 10.1016/j.ijpsycho.2012.12.006
- Park-Taylor, J., & Vargas, A. (2012). Using the Constructs Multifinality, Work Hope, and Possible Selves With Urban Minority Youth. *Career Development Quarterly*, 60(3), 243-253.
- Rand, K. L., Martin, A. D., & Shea, A. M. (2011). Hope, but not optimism, predicts academic performance of law students beyond previous academic achievement. *Journal of Research in Personality*, 45(6), 683-686. doi: 10.1016/j.jrp.2011.08.004
- Siu, N. Y. F., Lam, H. H. Y., Le, J. J. Y., & Przepiorka, A. M. (2014). Time perception and time perspective differences between adolescents and adults. *Acta Psychologica*, 151(0), 222-229. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.actpsy.2014.06.013>
- Snyder, C. R., Rand, K. L., & Sigmon, D. R. (2002). Hope theory: A member of the positive psychology family. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 257-276). Oxford, England: Oxford University Press.
- Snyder, C. R., Shorey, H. S., Cheavens, J., Pulvers, K. M., Adams, V. H., & Wiklund, C. (2002). Hope and academic success in college. *Journal of educational psychology*, 94, 820-826.
- Stouthard, M. E. A., & Peetsma, T. T. D. (1999). Future-time perspective: Analysis of a facet-designed questionnaire. *European Journal of Psychological Assessment*, 15(2), 99-105.
- Sung, Y., Turner, S. L., & Kaewchinda, M. (2013). Career Development Skills, Outcomes, and Hope Among College Students. *Journal of Career Development*, 40(2), 127-145. doi: 10.1177/0894845311431939
- Taber, B. J. (2013). Time Perspective and Career Decision-Making Difficulties in Adults. *Journal of Career Assessment*, 21(2), 200-209. doi: 10.1177/1069072712466722
- Taber, B. J., & Blankemeyer, M. S. (2015). Time Perspective and Vocational Identity Statuses of Emerging Adults. *The Career Development Quarterly*, 63(2), 113-125. doi: 10.1002/cdq.12008
- Thompson, M. N., Her, P., & Nitzarim, R. S. (2013). Personal and Contextual Variables Related to Work Hope Among Undergraduate Students From Underrepresented Backgrounds. *Journal of Career Assessment*. doi: 10.1177/1069072713514814

- Valle, M. F., Huebner, E. S., & Suldo, S. M. (2006). An analysis of hope as a psychological strength. *Journal of School Psychology, 44*(5), 393-406. doi: 10.1016/j.jsp.2006.03.005
- Werner, S. (2012). Subjective well-being, hope, and needs of individuals with serious mental illness. *Psychiatry Res, 196*(2-3), 214-219. doi: 10.1016/j.psychres.2011.10.012
- Wiberg, M., Wiberg, B., & Carelli, M. G. (2011). Development and Construct Validation of the Swedish Zimbardo Time Perspective Inventory. *European Journal of Psychological Assessment, 27*(4), 220-227. doi: 10.1027/1015-5759/a000076
- Worrell, F. C., & Mello, Z. R. (2007). The Reliability and Validity of Zimbardo Time Perspective Inventory Scores in Academically Talented Adolescents. *Educational and Psychological Measurement, 67*(3), 487-504. doi: 10.1177/0013164406296985
- Yakushko, O., & Sokolova, O. (2010). Work Hope and Influences of the Career Development Among Ukrainian College Students. *Journal of Career Development, 36*(4), 310-323. doi: 10.1177/0894845309345670
- Zhang, J. W., & Howell, R. T. (2011). Do time perspectives predict unique variance in life satisfaction? *Personality and Individual Differences, 50*, 1261-1266.
- Zimbardo, P. G., & Boyd, J. N. (1999). Putting time in perspective: A valid, reliable individual difference metric. *Journal of Personality and Social Psychology, 77*, 1271-1288.
- Zysberg, L. (2012). Hope in Personnel Selection. *International Journal of Selection and Assessment, 20*(1), 98-104. doi: 10.1111/j.1468-2389.2012.00582.x